

Universul Literar

— PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei. —

O nouă achiziție a muzeului Louvre (Paris)

Eugen Carrière: COPILUL BOLNAV

COPIII

Privesc cu interes copiii, oriunde. La școală, — unde-s pătrunși de o prematură seriozitate, care aduce mai mult a teamă; — în grădinițele publice, unde se joacă sgomotoși, punându-și la încercare în deosebi imaginația de arhitecți și constructori ai caselor de nisip; la cinematograful, unde cu râsul lor sglobiu par că dau un pic de viață pânzei tremurătoare. Dar nu-mi fac copiii o mai mare bucurie, ca atunci când îi văd la vitrinele librăriilor. Ingrămădiți unul peste altul, privesc, examinează și doresc, așa cum numai ei știu să dozească. Iar când vreunul are norocul să cumpere o carte, sau o revistă cu chipuri, o atunci bucuria lor e neîntrecută, jocul nu mai însemnează nimic, bomboanele sunt lucruri nitate.

Copiii vor înainte de toate să vadă și apoi să citească. Să vadă desene, chipuri, tablouri, pe cari să le simtă ei, să le talmăcească original, cum numai sufletul lor poate talmăci ingenuu și totuși explicit.

Dar mă gândesc acum cu un fel de groază: avem noi desene pentru copii, în afară de așa zisele cartele de desen școlar? Pictorii noștri n'au avut nici un pic de tragere de inimă să se gândească la copii, lăsați pradă coloraturilor străni, chipurilor insipide, răspândite în comerț de-a-valma.

Dar măcar cărți pentru copii avem? Unde-s? Biblioteca proprie tineretului e extrem de redusă. Și cele mai multe lucrări sunt lipsite și de acea simțire duioasă, care să corespundă inimii copilului, și mai ales de acea naivă ingeniozitate, care spintecă toate înțelesurile în credința că orice e cu putință.

N'aș sta la îndoială să întrebunțez chiar expresia tare, că ceace se face, sau mai exact ceiace nu se face pentru lectura copiilor noștri, e un fel de masacrare a inocenței.

Și totuși simțim nevoia aceasta acută, că trebuie să dăm copiilor cărți de citit, fiindcă le caută și le doresc. Profesorii în genere nu pot, — ei fiind mereu dominați de realitățile pedagogiei. Dar scriitorii? Scriitorii noștri nu iubesc copiii, nu știu basme, nu pot să îmbine miraculosul cu naivitatea?

Ce-i de făcut în situația aceasta?

Am înaintea mea o carte, „Filles et garçons” de Anatole France, cu superbe ilustrații de Monvel.

Auziți! În Franța, marele Anatole France scrie pentru „fetițe și băieți”. Doamne, cum scrie! Cu mila lui, complexitatea lui milă de făpturile slabe și imperfecte. Cu surâsul lui îngăduitor pentru tot ce-i sburdălnicie!

Este desigur problema cărților pentru copii foarte interesantă. Și

dacă altcineva nu se poate ocupa de ea în chip serios, diferitele societăți inimicos alcătuite de oameni dornici de bine și frumos, poate că ar putea să ajute la rezolvarea ei.

Pentru moment, ar fi necesar măcar să se pregătească traduceri și tipărituri îngrijite. Copiii cer cărți cu lăcomia cu care altădată râvneau jucării.

B. Cecropide

Cum se înregistrează la distanță cutremurile de pământ

Dacă Europa e calmă, din punctul de vedere geologic, dela 1 Septembrie a. c. Asia e teatrul seismelor, adică al cutremurilor de pământ. Dela cataclismul din Japonia, nu e zi în care telegraful să nu ne aducă știrea unui nou cutremur, sau sismografele să nu înregistreze seisme, la mari distanțe. Sismografele sunt aparate de o rară sensibilitate, care înregistrează, cu o perfectă conștiințiozitate, cele mai neînsemnate mișcări ale scoarței planetei noastre.

Când de ex. scoarța pământului tremură într-o regiune oarecare, de la centrul unde s-a produs cutremurul se propagă trei soiuri de unde: 1) unde foarte iuți, care parcurg scoarța pământului de jos în sus, aproape în linie dreaptă, cu o viteză de 14 km. pe secundă; 2) unde, mai

puțin iuți, care se propagă în aceeași direcție, ca și cele d'întâi; 3) unde, care se propagă cu o viteză de 13.600 km. pe oră, în linie circulară, urmând convexitatea suprafeței terestre.

Ori, aceste trei soiuri de unde sunt precis înregistrate de sismografe și prin mijlocul unor tabele, întocmite experimental, se poate calcula distanța la care s-a produs cutremurul de pământ și astfel se poate găsi origina seismului.

Aparatul înregistrator al seismelor, care se numește, după cum au spus sismograful, are mișcări de pendulă și grație inerției sale, înregistrează toate zguduitorile scoarței terestre, dela cele mai mici, până la cele mai puternice. Ce este inerția? Inerția e acea proprietate a obiectelor, care se opun la orice schimbare bruscă în viteza lor și le face să reziste acestor schimbări. După cum spune fizicianul Charles Nordmann: ceea ce e spiritul conservator pentru corpul social, este inerția pentru corpul material. Sismograful e un aparat, care, față de corpul material — pământul — păstrează o poziție de observator, atent și sigur. Lui nu-i scapă nici cea mai neînsemnată mișcare a scoarței pământului. Civilizația reclamă însă alt aparat, grație căruia omul să poată preciza data când se vor produce cutremurile cu caracter catastrofal.

R. S.

Văzute și auzite

Educație model

— Până acum ați dus-o cum ați dus-o, dar acum să vă văd!... Aveți pe Vântu de grecește!

Cu această spaimă ni se anunța începutul anului școlar în clasa a treia la Liceul Lazăr.

Destul ne'ngrija pe noi ideea că va trebui să'nvățăm limba elenă: iată că ne aștepta și primejdia unui profesor sever.

Îl întâlneam pe Vântu pe bulevardul Elisabeta, când venea la liceu, și pe sălile școlii, când eșea dela cursuri. Înalt, spătos, cu mersul legănat, cu pași rari, avea niște tălpi late, ce ni se păreau că ne vor strivi când vom greși cu ceva, și un permanent zâmbet crud, în care vedeam toată bucuria lui în fața viitoarelor noastre suferinți.

Așa ni-l descriau elevii din 'naintea noastră, că din toată făptura lui nu desprindeam de cât eventualități triste.

Cu toate acestea, Vântu începu lecțiile blajin, ne luă domol, ne asigură că va fi răbdător și zâmbetul ciudat se transforma adesea într'un râs sgomotos, deschis, care ne dispunea, ne liniștea.

Numai când vre-unul din băieți făcea o poznă mai gravă, se repezea cu pedepse și cu note rele la purtare.

Intr'o zi pe când scria o frază pe tablă, un elev se ridică în bancă și-i dete cu tifta. Tocmai atunci Vântu se'ntoarse. Creta-l căzu din mână, ochii fulgerară, și, sburlindu-se, vru să s'asvârle asupra lui. Dar se stăpâni. Duse mâna la inimă, care bătea cu furie și se rezemă de catedră. După ce se liniști, se adresă clasei întregi.

— Ceeace a făcut camaradul nostru nu s'a mai pomenit. Nu știu ce pedepsă să-i dau. Să-l elimin pentru totdeauna, mi se pare prea puțin. O să mă gândesc până la lecția viitoare. Măine, unul din voi să se ducă la părinții săi.

Mă fixă pe mine:

— Tu să te duci. Să le spui ce s'a întâmplat. Vreau să văd ce zic și ei.

Apelăpisit, luă catalogul și eși din clasă, aruncând încă o privire strâpungătoare elevului vinovat, care steta cu capul plecat și lacrima gândindu-se la cel aștepta.

Problema pusă era greu de rezolvată dacă în adevăr m'aș fi dus la pă-

rinții colegului, el ar fi pățit-o rău; tatăl său îl snopea în bătae chiar pentru greșeli mai mici. Dacă comunicam profesorului că nu mi-am îndeplinit misiunea, era să fiu și eu pedepsit.

Trei zile mi-am chinuit mintea, în căutarea unei soluții împăciuitoare și în cele din urmă mă oprii la una în care nu-mi puncam multe speranțe, dar vedeam cel puțin posibilitatea de a mă strecura.

Sosi ora de greacă.

Vântu intră de astădată cu pași mai repezi, nerăbdător să isprăvească cu camaradul vinovat.

În picioare, cu catalogul la subțioară, solemn, îmi făcu un semn cu mâna, dându-mi cuvântul.

Mă ridicai, tușii și raportai aproape mecanic, când cu ochii în sus, când cu ei în jos, ca să-i evit privirea care m'ar fi abătut de la planul meu strategic:

— Domnule profesor, am fost la părinții lui. Părinții lui au zis, domnule profesor, că bravo așa profesor, cum ei n'au mai văzut, că dacă era altul poate l-ar fi bătut ori l-ar fi eliminat pe elev, dar d. Vântu a fost mai înțelept și a adus faptele la cunoștința părinților, cari au recunoscut că fiul lor e vinovat, l-au pus în genunchi, nu i-au dat să mănânce două zile și l-au bătut trei. Au zis, domnule profesor, părinții lui că bravo așa profesor, că dacă ar fi toți așa, domnule profesor, altfel ar merge școala!

Mi-au spus la recreație băcții că în timpul când vorbeam cu Vântu își umfla pieptul, își accentua zâmbetul, dându-i un caracter de adâncă satisfacție, și reflecta în ochii săi mari o mulțumire imensă — așa cum trebuie să fi avut și eu la sfârșitul anului, când am văzut că n'am rămas corigent la el.

După ce sfârșii, profesorul, emoționat, cu glasul aproape tremurând, zise camaradului:

— Șezi jos. Te iert de data aceasta, de batărul părinților. Văd că sunt oameni de treabă. Dar dacă te-oi mai prinde, o s'o pățești.

În ziua aceea toți cei ascultați luară note mai bune și la așire ne duserăm la bombonăria Bresson, acolo unde e astăzi magazinul de șocolată Zamfirescu, și elevul care scăpase și de profesor și de părinți — unul îl amnistiasă și ceilalți nu știau nimic — ne trată cu bomboane de mentă: 8 la zece bani pe vremea aceea. „le bon temps.” cum ar fi zice Lavodan.

Don José

Sonetele iubirii¹⁾

DE LEONTIN ILIĂSCU

IV

*Se'mprăstie în sufletu-mi iubirea
Ca pulberea de lună pe ninsoare
Iar ale vieții unde călătoare.
Pe-al meu destin își deapăn' amăgirea.*

*Pierdut în mreaja umbrelor fugare,
De ele-mi reazăm astăzi fericirea...
Încerc și eu să prind nemărginirea
În margini de argilă visătoare.*

*Și totuși, numai dragostea adâncă
Și împede ca un isvor sub stâncă
Nu-și vede începutul, nici sfârșitul.*

*Ea singură e raza care leagă
Himera-om de vecinicia 'ntreagă
Și'n zarea ei resfrânge înfinitul.*

VI

*Din ochi, din gura dulce, de pe sânii
Ce-mă dau mireasma clipii 'nflorate.
Ași vrea să sorb suprema voluptate
Sub privegherea Venerei-stăpânii...*

*Acum pricep de ce muriau păgânii
Pe rușul Afroditei vinovate
Și-i înălțau altare parfumate
De 'nflorarea tainică a zâniei...*

*...Și mă visez iubind ca Praxitele
Naiadele eternei amăgiri
Ce vin cu poezia lor din stele*

*S'aline dorul tristei omeniri,
Și mă visez urcat la cer de ele
În lectică de brad și trandafiri...*

1) Vezi auzărul precedent.

Literații și oficialitatea

Multă vreme literații au fost tratați cu virgă de oficialitatea diferitelor țări. E banală observațiunea că poezii, romancierii, novelistii, în sfârșit, literații, după ce au suferit destule mizerii în cursul vieții lor, odată decedați, oficialitatea se deșteaptă din somnolența ei tradițională și binevoeste să acorde o atențiune după moarte, scriitorilor de talent, care au onorat literatura națională respectivă, cu operele lor. Această atențiune post-mortem acordată scriitorilor dacă nu-i lipsită de eleganță, în schimb nu-i practică pentru literații în viață.

Unii s'au gândit la intervenția oficialității, adică a statului. S'a spus: statul e dator să joace rolul unui Mecena.

Statul, dacă poate să fie un distribuitor de fonduri și panglici, poate el să aprecieze, la justa sa valoare, activitatea literară a scriitorilor?

Intervenția statului poate fi ea folositoare literaturii serioase?

Să vedem cum s'a pus chestiunea în alte țări și ce s'a făcut în favoarea literaților și a literaturii în general, din străinătate.

Poetul francez, Alfred de Vigny, sub al doilea imperiu, a solicitat, în termeni elocvenți, înființarea unui „minister al literilor franceze”.

Subtitlul poet scria în acea epocă: „Literații, sunt muncitori, ei trăiesc din produsul cordicului lor. Ceea ce a obținut armata, industria și muncitorii de orice categorie, din partea prințului, poate să obțină și litera-

tura”. Un an după moartea lui Sainte-Beuve, dorința lui Alfred de Vigny s'a realizat.

În 1870 s'a înființat un minister al literilor franceze, al cărui prim și ultim titular, a fost Maurice Richard.

Azi, se pledează în Franța reînființarea acestui minister. În această chestiune d. Fernand Vanderem publică un articol interesant în „Le Matin”.

Care sunt argumentele d-lui Vanderem?

De oarece toate corporațiunile, toate colecțiile de lucrători, au ministerele lor speciale, care se ocupă de interesele lor respective și legitime, există aceeași rațiune să se înființeze un minister și pentru literați, de oarece ei intră în categoria muncitorilor intelectuali.

Statul francez n'a făcut nimic pentru literații săi: nici o lege favorabilă, nici un gest merit să îmbunătățească condițiile lor de existență, în raport cu serviciile imense aduse de această categorie de lucrători de elită, națiunii și societății.

De altă parte, literații, izolați, nu pot organiza o propagandă literară în afară, pe când un minister al literilor poate să organizeze o excelentă propagandă, prin misiuni, de oarece el ar dispune de fondurile necesare etc.

Să vedem ce s'a făcut în alte țări pentru literați.

În Rusia, bolșevicii subvenționează pe scriitorii lor, ca și pe descendenții lor — bineînțeles e vorba de scriitorii care aprobă, fără rezervă, politica sovietelor. În Belgia funcționea-

ză un ministru al artelor, ca și în România. În Elveția s'a creat o casă de ajutor și de împrumut pentru scriitori și familiile lor.

În Italia funcționează o bancă, care ajută pe scriitori...

Din cele de mai sus ar reeși următoarele: statul ar trebui să „patroneze” și să ajute materialicește și materialicește munca intelectualilor-literați.

Dar, oare, numai munca literaților e de natură intelectuală? Numai această muncă urmează să fie protejată de stat? Dacă se învoacă protecția acordată de stat celorlalte categorii de muncitori și se susține necesitatea ca statul să protejeze și pe muncitorii-literați, firește că nu pot fi excluse și celelalte categorii de muncitori intelectuali. Chestia care se pune e următoarea: în ce măsură poate statul să protejeze munca intelectuală?

De fapt, această muncă e individuală, personală și nu colectivă. Dacă munca lucrătorilor dintr-o uzină poate fi reglementată de stat, munca unor intelectuali nu poate fi reglementată, deoarece ea e în funcție de factorul pur intelectual, care crează și produce după inspirație proprie, sau după date, care scapă unui regulament colectiv. Ceea ce se poate face de către stat, în chestiunea ce o tratăm, e să încurajeze munca intelectuală, să pună la adăpost pe scriitor de neajunsurile ce i le poate croia societatea neprevăzătoare, dar nici într'un caz el nu poate reglementa activitatea intelectuală și nu e în stare să valorifice această muncă.

R. Seișanu

Copilul morții

— Sonet —

*Când nu încapă 'n tine însuși, firea,
Cu sfânta-i măreție de sub soare,
Când propriul tău chin nu te mai
doare*

*Și soră și-a rămas numai mâhnirea,
Când toată lumea într-o clipă moare
Odată cu nădejdea și iubirea,
Răspunde-atuncia care și-e
mâhnirea,*

*Tu, omule, o umbră călătoare?
Când ai visat că vei atinge cerul
Și visul tău, a fost o amăgire,
Când vieții n'ai putut să-i știi
misterul*

*Ce eași tu perdut în omenire,
Tu umilită jucărie a sorții,
Tu frate bun și tu copil al morții?*

S. Hortopan

Omul și furnica

— Urmare și sfârșit —

Într-o zi când umbla pompos în orgoliul lui obrasnic (era zeu pe vremea aceea), într-o zi dar, obosit de măcel și de glorie, se așază pe un con destul de grosolan pe care lucrătorii lui se pare că-l ridicase înadins în câmp.

Construcția era regulată, solidă, destul de compactă ca să reziste ciocanului și nu lipsea nimic ca să stea comod stăpânul lumii.

— Ei bine! zise el, ce s'au făcut animalele pe care străbunii mei le-au întâlnit?

Unele au fugit de groaza mea și nu mă îngrijesc de loc! Am să le găsec cu câinii mei și cu creștii, cu soldații și corabiile mele când oiu avea nevoie de puful lor pentru culcușul meu sau de părul lor pentru blănurile mele. Celelalte s'au devotat de bună voie puterii stăpânului lor legitim. Ele 'mi fac brazdele, trag carele sau servesc la plăcerile mele. Imi dau lana lor moale pentru îmbrăcăminte, penele lor bălțate pentru găteți, sângele lor pentru rețea mea și carnea lor foamei mele. Nu prea am de ce să mă plâng. Sunt omul și domnesc. Este o singură ființă insufletită în toată lumea unde se binevoesc să-mi întind domnia care să-mi fi refuzat omagiul și credința?

— Da, zise o voce slabă, dar ascuțită și suferătoare, care se ridica în fața lui din vârful unui bob de nisip: da, tirane, n'ai supus încă pe furnica Termes care râde de puterea ta, și care te va sili poate mâine să-ți părăsești cetățile, și să te dai pradă gol, cum ai venit muștei Nubiene.

Bogă de seamă, rege al animalelor, căci nu te ai gândit nici la muscă, nici la furnică!...

Era în adevăr o furnică; și omul se repezi o omoare, când ea dispăru într-o gaură. Multă vreme o scormoni cu vârful fierului său, dar degeaba săpă nisipul la mari adâncimi: galeria subterană se prelungea lângându-se, și el se opri de spaimă și de oroare simțind pământul scufundându-se sub picioarele lui, gata să-l rostogolească într-o prăpastie grozavă de închipuit, ca să slujească de pradă familiei furnicii Termes.

Chemă paznicii și robii lui. Omul îi avea deja: căci robia și neegalitatea sunt primele lucruri pe care le a închipuit pentru trebuințele sale. Puse să sape, să are, să scormone pământul. Puse să dărâme cu greutate toate movilele artificiale unde se odihneau pe una din ele. Sapa și lopata îi descoperiră peste tot găuri la fel cu cea unde se infundase furnica Termes în ochii lui. Socoti cutremurându-se de groază că numărul supușilor lui revoltați întrecea într-o proporție nemărginită, acela al grăunțelor de nisip din deșert, de-

oarece nu era un bob de nisip care să nu-și fi avut găurica lui, nici găurică să nu-și fi avut furnica ei, nici furnică care să n'arbă poporul ei. Se întrebă fără îndoială cu o amintire amărită de ce învingătorul elefanților n'avea putere asupra celui mai de nimic insect al naturii? Dar înaintase prea mult cu civilizația ca să fi rămas în stare să lege o soluție naturală de o idee simplă.

La urma urzii ce vrea? strigă el, această furnică Termes care abuzează de jostnicia ei și de neînsemnătatea ei, ca să-mi insulte stăpânirea asupra tot ce vietuește? ce-mi pasă că murmură în singurătățile unde fuge de furia mea, și unde nu sunt gelos s'o urmez. De cât ori mi-o eși în cale am s'o strivesc cu tocul. Lumea îmi aparține.

Omul se înapoia în palatul său, el adormi în mirosul parfumului și'n cătecele femeilor. Omul isbuti dar să se distreze astfel între voluptățile moleșitoare și jocurile crude între care-și împărțea viața, din părere de rău că nu supusese o furnică își inpuța chiar minutul trecător de necaz pe care-l resimțise ca o slăbiciune nedemnă de majestatea lui suverană.

În timpul asta furnica Termes, scoborită în cărările ei ascunse, convocase tot poporul ei, urmau cu stăruință neobosită, să deschidă de departe mii de drumuri ducând către orașul principal al omului. Ea ajunsese urmată de o lume întreagă de furnici, sub temeliiile clădirilor, și o sută de mii de legiuni negre mai frâncite ca turmele de oi, pătrunseră în toate părțile prin grinzi, sau se duseră se scormone pământul în jurul bazei coloanelor. Când pietrele colțuroase ale tuturilor clădirilor nu se mai rezemară decât pe planurile aplecate ale unui teren înșelător și mișcător, când bărnele și grinziile roase pe dinăuntru până la coaje și goale ca fluierul de paie uscate, nu mai înfățișară decât aparența de coaje, furnica Termes se retrase de odată în ordine cu toată armata ei de minieri.

A doua zi tot orașul Biblos se dărâmă peste locuitorii săi.

Ea își urmă apoi planul, conducându-și turmele de lucrătoare nemiloase în toate punctele unde omul clădise orașele lui: și pe când fugă îngrozit în fața dușmanului său nevăzut, nu fu unul din orașele sale să nu să prăbușească ca Biblos.

Apoi, imperiul omului nu mai fu decât o singurătate unde răsărea ici și colea zidiri neînsemnate cari vesteau vederilor locuința cuceritorului hotărât al pământului.

Acest mare distrugător de cetăți, acest crotitor năpraznic cărui-a și rămânea din dreptul regal de ultimă stăpânire proprietatea țărilor imense ale ținutului pe care-l străbătuse nu era nici Belus, nici Sesostriș: era furnica Termes.

Siabele rămășițe ale familiei omenesti care scăpară de ruina orașelor, urmărilor încăpătănate ale muștei omorătoare și arsurilor seimnului, fură fericiți să se ascundă în ținuturile oropsite unde nu primesc de la soare decât razele oblice slăbite de veșnici aburi, și să reclădească niște orașe sărăcăcioase, puturoase, frământate cu noroi sau cu oase calcinate amestecate cu sânge, și mândre drept orice glorie de câteva monumente ignobile care trădau pretutindeni orgoliul, zgârcenia și mizeria.

Dumnezeu nu se supără decât în limbajul oratorilor și al profetilor cărora le îngăduie uneori să i interpreteze cuvântul; el surâde greșelilor pe care le disprețuește, chiar furiilor pe care știe să le impace; căci nimic din ce a fost n'a încetat de a mai fi decât în aparență, și nu crezu că creațiunea are nevoie de un alt răzbunător decât o biată furnică necăjită.

„Răbdător pentru că este nemuritor”, el așteaptă ca furnica Termes să-și croiască drumul pe sub mări, și să vie să deschidă prăpăstii sub cetățile unei spețe pe care n'ar binevoi s'o urască, dacă ar fi în stare să urască; el o crede destul de pedepsită prin nebuniile și pasiunile sale.

Omul clădește încă și furnica Termes umblă mereu.

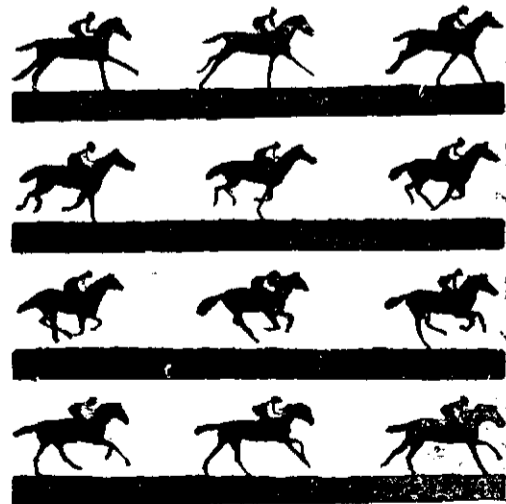
Tradus de D-na E. I. Pallă
după Ch. Naudier

Mișcarea în realitate și în artă

Nimic mai greu de cât a exprima în tablouri mișcarea. Toate tablourile celebre studiate din punctul de vedere la mișcarea în realitate au fost dovedite că nu corespund acestei realități. E drept că unui tablou nu se cere să fie a fotografie, dar de asemenea nu e permis ca în tablouri să fie o prea mare îndepărtare dela realitate.

Și totuși din antichitate și până azi vedem că în tablouri sunt abateri de la realitate. Cum se explică ele?

Cursa de cai văzută cu aparatul fotografic și în care se vede cum calul n'are nici odată pozițiunea arătată în tabloul lui Hericout.

Un doctor francez Reun, care s'a ocupat cu chestiunea a ajuns la concluzia că artistul în tendința de a produce o impresie mai adâncă trebuie să exagereze. Exagerarea această corespunde de altfel și cu modul

de a vedea al privitorului care nu prinde toate detaliile unei mișcări și prinde numai câte-va la care adaugă fantazia și amintirea altor tablouri văzute.

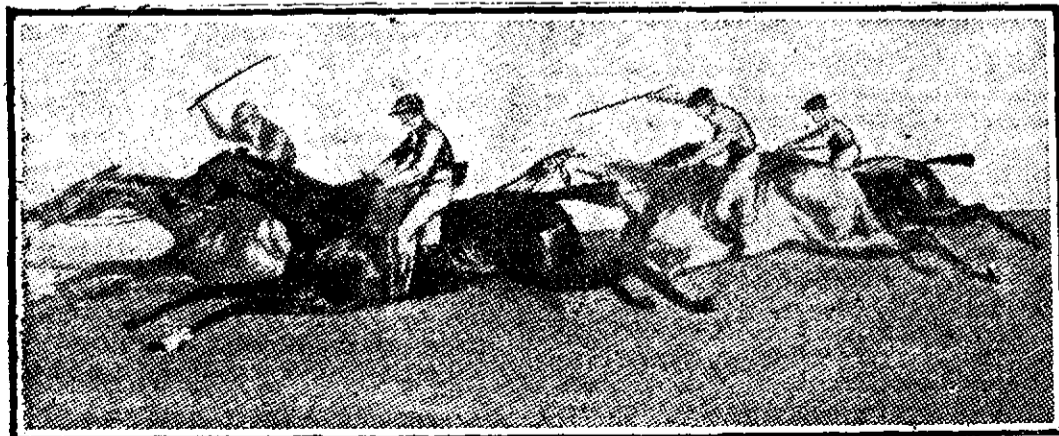
Așa o fotografie cinematografică exactă a fugei cailor dovedește că în nici un moment al fugei calul nu rămâne cu picioarele în aer, cum sunt reprezentați caii în tabloul celebru al lui Hericot și totuși expresia fugei e mai bine redată în acest tablou decât în fotografie.

Ioan Botezătorul de Rodin, în care se vede iar o eroare, omul în mersul lui nu are nici odată tălpile lipite de sol.

Acelaș lucru în toate tablourile, frescele și statuetele în care se arată fuga omului, omul este reprezentat în astfel de poziție nenaturală în cât dacă ea ar fi în realitate ea n'ar putea exprima fuga, căci omul nu s'ar putea ține pe picioare și totuși fuga aceasta artificială dă ideea de fugă, pe când fotografia fugei omului n'o dă.

De asemenea mersul încet și maestros nu este așa cum îl vedem în sculpturile vechi și nici în lucrarea

Tabloul lui Hericot în care caii au o alergătură care nu corespunde cu realitatea văzută prin aparatul fotografic.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI¹⁾

Taedium Vitae

Să-mi străpung tinerețea cu armele desnădejdei, să port li-vreaa tipătoare a acestui veac meschin, să las cele mai păcătoase mâini să-mi fure comoara, sufletul să mi-l am robit în firele părului unei femei, și să nu fiu decât servitorul mercenar al Fortunei, jur că nu-mi place de fel.

Toate acestea-s pentru mine mai puțin decât slaba spumă ce joacă pe mare, mai puțin și de cât floarea scaiului, într-o zi de vară, desfăcută de sămânța ei.

E mai bine să stau la o parte, departe de tot de acești călomniațori, cari zeflemisesc viața mea, necunoscându-mă de loc.

Mai mult preț pun pe cel mai umil coperiș sortit să adăpostească pe cel mai sărac salohor, decât să intru în această cavernă în care oamenii răgușesc ciornăindu-se, unde albul meu suflet a sărutat pentru întâia dată păcatul, pe buzele tale.

* Vezi „Universul Literar“ numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-ului M. Negr

Camma

Asemeni unui om care, plecat peste o urnă greacă, studiază frumoasele forme trase acolo de o mână atică, Zeu și zeită zveltă, bărbat viguros și tânără fată, după cum frumusețea lor îi dezbracă de orice dorință de a se întoarce și de a privi în față împesăimea zilei,

Asișderea eu, nu pot tinde spre mai mult decât spre o latinică. Lună de indolență voluptate, când, în cel mai intim secret al sanctuarului Artemisei, te văd în picioare, sub anticele tale forme, și în severitatea ta.

Și cu toate acestea, — pare-mi-se — mai mult mi-ar plăcea să te văd jucând rolul aceluia șarpe al bătrânului Nil, al cărui farmec îmbăta pe împărați.

Vino, mare Egipt, scutură scena noastră cu simbolicele tale defitări!

Ah! sunt înfărsit istorit de pasiuni fără reabilitate. Fă din lume al tău Actium, și din mine pe Antoniu al tău.

lui Rodin: Sfântul Ion Botezătorul, de oarece omul în mersul său nici odată n'are ambele tălpi pe sol, dar Rodin singur explică că a sculptat așa ca să dea atitudinii mersul solemn și încet care se impunea în această sculptură.

Renu constată încă un lucru că în aprecierea tablourilor și a mișcărilor din ele noi ne conducem de educația primită și acceptăm unele lucruri și gesturi nenaturale pentru că ele ne-au fost înucate de artiști: de aceea el crede că artiștii au o mare putere educatoare a sentimentelor noastre și că ei pot să ne facă să acceptăm de frumos și natural unele lucruri care sunt departe și de unul și de altul.

Cu întrebuintarea fotografiei și a cinematografului studiul mișcărilor în natură și în artă iau o nouă îndrumare și rezultatul acestor descoperiri se și constată în noile producțiuni artistice care se apropie mult mai mult de realitate. Și nu e îndepărtată ziua când vom dovedi tablourile de astăzi ca niște copilării când educația simțului văzului ne va face

să privim la mișcări cu totul altfel decât le primim astăzi.

De pe acum s'a început să se critice multe din tablourile și sculpturile din vechime, care erau socotite ca fiind expresia celei mai mare adevăr artistic și să se arăte greșelile pe

Sculptura lui Bouchet din grădina Luxemburg la Paris care reprezintă goană, dar cre e absolut nenaturală.

care le conțin din punctul de vedere al realității. Și cu cât ochiul se va obișnui sub influența noii educații, care ne-o dă fotografia și cinematograful vom ajunge să vedem altfel realitatea și să apreciem alt fel mișcarea în tablouri.

Dr. I. Dascian

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 2 Decembrie 1923 —
CUPON No. 5.

PRIMUL AMOR

Se 'ntorcea acasă cu somnul pe gene ;
Pe buze, ecoul unei sărutări.
Ca de-o melodie dus încet, alene,
Pe când Dimineața îi zâmbea din zări.

Legănat de visuri dulci și vagabonde,
Mai simțea la gâtul brațele în salbă.
Rămăsese 'n părul fire lungi și blonde...
Se făcuse luna ca o floare albă.

Nikita Macedonski

Gândiri alese

Buna și reaua dispoziție

Buna dispoziție, considerată ca atitudine permanentă în raporturile cu cei din jurul tău, nu-i numai o formalitate, o aparență necesară. Ea interesează fondul vieții: e un indiciu al sănătății fizice și al echilibrului moral; e un indiciu al însemnătății încrederii pe care o ai în tine însuși și'n puterea ta de a face față tuturor împrejurărilor vieții prin mijloace cinstite.

C.

Oamenii de afaceri nu-și pot îngădui să aibe nervi, ca artiștii și femeile frumoase.

Herbert Casson

Buna dispoziție este cel mai mare farmec al vieții.

Ernest Renan.

Egoismul, Răutatea, Urn

Omul este produsul educațiunii sale

Helvetius

Egoistul se privește ca ultimul scop al creațiunii; s'ar aștepta ca, în clipa morții sale, să fie și sfârșitul lumii.

N. Iorga

(„Gânduri și staturi“)

Existențele exclusiv personale sunt greutăți moarte în balanța realității lor. Ele sunt neputincioase și sterpe în ce privește propășirea adevărată a bunurilor obștești; sunt existențe parazitare.

Ch. Wagner

(„Ce qu'il faudra toujours“)

Răul își așează triumful său pe ruinele voinei celor slabi.

Adina Gr. Olănescu
(„Cugetări“)

Cineva poate zâmbi, poate zâmbi într'una, și totuși să fie mișel.

Shakespeare

Omul, care n'are ce pierde, e de temut

Goethe

Omul rău găsește totdeauna justiție în ochii celor răi.

C.

L'a mușcat o viperă și a murit vîpăra înveninată.

Voltaire

Unii oameni răi au o singură muștrare de cuget: aceea că n'au făcut destul de bine faptele lor rele.

N. Iorga

(„Cugetări“)

Tăria de suflet, fără mărime de suflet, caracterizează naturile rele.

Weber

Orice faptă rea, ce ai făcut, dă drept la alta care se va face împotriva ta.

N. Iorga

Nu e nici odată prea târziu, să repari ceace ai făcut rău.

Proverb englez

Ura este o temelie greșită, pe care nimic trainic nu se poate ridica.

La Rochefoucauld

Ura crește în inimi înguste, departe de soare.

Ronetti Roman

(„Munasse“)

Mai puternic e acela care se învinge pe sine, de cât acela care cucerește o cetate.

Schiller

Culose și traduse de I. Ș. Cernățianu

Figuri parlamentare

DEPUTATUL VICTOR IAMANDI

E un tip simpatic, vioiu și lovace.

E unul dintre puținii parlamentari, care nu-i certat cu gramatica, poate fiindcă a făcut sau i-a fost dragă literatura, pe când era student. Utilizează în discursuri, metode variate, fără să fie totuși strateg. Se vede mai ales în atacurile, ca și în apărările lui, o prudență de gazetar iscusit.

S'a manifestat de câteva ori și a avut accente vibrante prin logica infățișare a chestiunii, pe care a susținut-o.

Mi se pare totuși, că n'a trecut destulă vreme, de când era „secătură entuziastă“ ca să nu-și der pe față, fără ezitare, bagajul valorilor cunștințe, aprecieri — uneori necompatibile situațiilor — ca și instrucțiile secrete de „lucrături“.

D. SPANIȘTEANU

Un țaran veritabil, îndârjit, care nu vrea, nu poate să fie altceva decât țaran, ori care i-ar fi hainele de târgoveț și oricare i-ar fi mediul, pretențios, ori snob

Vorbește epăsat, tare, cu ocolire, când vrea să atace; cu spovedanii simpliste, când crede că ar putea emoționa. Utilizează narațiunea, ca mijloc de convingere prin pikuire; diluește răspunsul când i se cere să răspundă precis. E un fel de inadaptabil sfătos, care nu te așteaptă, dar nu poți trece cu inima ușoară nici peste ce spune, nici pe lângă cele ce-a spus. E la el, un fel de vâl de șiretenie, care învâluie necesitatea de a ghici, nu de a spune adevărul.

D. VESPASIAN V. PELLA

Cred că e cel mai tânăr deputat.

Are o infățișare de licean, căruia părinții îi fac toate bucuriile, chiar și pe aceea de a fi deputat. Cu toată infățișarea lui îngrijită cu cea mai stăruitoare minuțiozitate, are dorința de a plăcea. Dacă ar fi mai matur, ar dori desigur să se și impună.

Ori de câte ori vorbește, aduce în discuții o atmosferă de pretențiozitate savantă, — d. Pella e și profesor universitar, — expune liniștit și metodic, dar nu convinge.

Cuvântările lui au aerul unor comentarii, care nu infățișează o notă subiectivă de cercetare prin muncă chinuitoare. Aș putea spune, că observațiile d-lui Pella efluează numai.

Brak

Cabinetul secret al istoriei

Lauzun și casa sa din Paris

Casa a fost deseori descrisă, de pe când era locuită de faimosul duce de Lauzun, de către financiarul Pichon, ultimul locatar al acestei somptuoase locuinți.

Se poate contempla și astăzi, intrarea spațioasă, curtea, scara din dreapta. La parter, marlele salon, oglinzele sale, sculpturile și picturile care au aspectul uscat și de culoare gălbui ca de veche piele dorată. La primul etaj, vasta sală de mâncare cu statui de marmură, cu colonade, cu fântâna și basinelul cari redau fizionomia ospetelor din secolul 18-lea. Un alt salon, apoi, totul numai în oglinzi, în lemn sculptat și aurit, diminutiv din marea Galerie dela Versailles, astfel cum putea să-l poseadă un seigneur în vre-un colț al insulei Saint-Louis. Și, în cele din urmă, pătrunzi într-o vastă cameră de culcare, cu parchetul lustruit ca oglinda, cu căminul de marmură roșie, cu alcovul de aspect regal, ridicat ca un tron, — camera de culcare a d-rei de Montpensier, marea domnișoară, celebra eroină a vestitei cronice de aventuri auguste.

O altă cameră, mică, cu un alcov de dimensiuni reduse, o cameră de tână, de ofițer al căruia bagaj trebuie să fie repede adunat, repede luat, — camera lui Lauzun.

Între cele două alcovuri, străbătut de mici uși strâmpte, un capăt de culoar în grosimea zidului. Existența a două ființi cari au venit să se întâlnească aci, sunt cunoscute, ele fac parte din istoria Franței.

D-ra de Montpensier, fiica lui Gaston de Orleans, nepoata lui Ludovic XIII, strănepoata lui Henric IV, e eroina Fronței care apare, aceea care a fost, după remarcă lui Saint-Beuve, un amestec de al lui Corneille și Scudery, prințesa de sânge făcând pe aventuriera. Ea a arătat la ori-ce moment că nu mai știe nimic din mizeriile omenești, și cum le-ar fi cunoscut? Cine i-ar fi vorbit de ele la vârsta când ea juca în mod serios rolul de mică regină? Ea le va înțelege mai târziu. Ea le va înțelege când va fi în ea o altă mare domnișoară de cât aceea popularizată de imaginiile timpului, așezată pe crenelurile de la Bastilia, mândră și frumoasă de cei douăzeci și cinci ani, aprinzând fitilul de tun. E o zeiță a războiului, o Bellonă în catifea și în dantele, cu o pălărie cu pene, cu o eșarpă la talie.

Ea pretinde totul în ziua aceea. Sângele Bourbonilor curge violent în vinele sale de fată tânără.

Ea se gândește să se mărite cu vărul ei Ludovic XIV, precum se va gândi să se mărite cu regele Spaniei, prințul de Galles, viitorul Carol II al Angliei, cu împăratul

Germaniei, cu archiducele guvernator al Țărilor-de-Jos, căci îi trebuie un rege, un împărat, un suveran... Ea s'a trezit din acest vis mai târziu, ca să devie d-na Lauzun.

După ce a scris romane, pastorale, în 1669, — are patruzeci și doi de ani — (ea) se întâlnește cu Puyguilhem, Cadetul Gasconiei, căpitan de gardă, dulcagăros, spiritual, ironic, om abil de curte, fără prejudecăți, fără vre-o sensibilitate, și care va ști să devie ducce de Lauzun.

În acestă mână căzu d-ra de Montpensier. Lauzun avea 36 de ani în ziua întâlnirii. El înțelege imediat și în mod admirabil că va fi umărit de întârziata înamorată, și că va depinde de el ca să fie dorit și rugat. El făcu pe cochetul, se prefăcu că nu înțelege, până în ziua când d-ra ceru lui Ludovic XIV autorizația căsătoriei. Această autorizație a fost acordată la 15 Decembrie 1670, retrasă după trei zile, și în urma unei imprudențe a lui Lauzun, furios de prada scăpată, regele a stat zece ani la Pignerol, petrecu patru ani în exil la Angers.

În timpul acestor paisprezece ani, d-ra de Montpensier așteptă pe bărbatul ce și-l alege. Abia a fost liber, ea l-a luat în căsătorie. Ea avea 55 de ani. Soții au venit să se refugieze în locuința de pe insulă, ea venise violent înarmată cu toată vârsta-i înaintată, mai lacomă chiar de ultima fericire smulsă din stăpânului. Dar el! El are cincizeci de ani, și nu e seigneurul abil, expert în tactică și în politiciă; el se arată așa cum e, aspru, interesat, cupăd. Ea a trebuit să dea o parte din averea ei ca să obțină favoarea lui Lauzun. A trebuit să-i cedeze principatul său din Dombes, comitatul din Eu, ducatul de Aumala, duceluzi du Maine, bastardul lui Ludovic 14-lea, avere de o valoare de 22 de milioane, pe care d-ra de Montpensier a recunoscut-o lui Lauzun! Acestuia îi rămâne bătrâna femeie în locuința de pe malul apei: fiecare având camera sa cu alcovuri cari comunică între ele. Înamoratul se duce să regăsească pe înamorată, seara, în timp ce ei sunt ridiculizați la Versailles. Ce scene de trist amor! Și câte alte scene urmează! Lauzun aduce nenorocitei femei învinuiri, o face responsabilă de toate nenorocirile sale, de captivitatea și de exilul său.

Ea se infurie la rândul ei, își reia aerul (ei) de autoritate. Apoi, gelozia intră în inima sa dizolată, se infurie, lovește pe Lauzun, care de îndată o lovește la rândul său. Locuința lor răsună de țipete, de zgomote de uși împinse cu putere: e infernul vechilor iubiri.

Într-o zi, în fața unei numeroase asistențe, Lauzun, perzând orice măsură, ordonă nepoatei lui Henric IV să-i scoată cismele. Prin-

tesa tresări în urma acestui violent ultragiu, alungă pe moșic-sot, și nu l-a mai revăzut.

Acestă umbre pot să fie evocate între acești pereți aurii. S'ar crede că reflexul fugitiv al acestor istorice personaje s'a imprimat în somptuoasele oglinzi. Pașii lor se aud pe coridoarele secrete. Butonii ușilor au fost, odinioară, atinse de mâinile lor.

Aceiași apă și aceiași nori văzuți de ei trec și astăzi în cadrul ferestrelor. Totul le supraviețuiește, aurul strălucește vecinic, divinitățile mitologice se urmăresc încă pe zidurile cari au răsunat de atâtea lamentări, de certuri și de plânsete...

Petro T. Găbit

FILATELIA

Vinderea colecțiunii Ferrari

— A opta vânzare a acestei colecții bogate a avut loc și a produs ca de obicei o sumă însemnată.

Timbre rare au fost disputate cu înfrigurare. Multe bucăți au fost cumpărate în special de negustori streini și ceia ce e mai curios e că în numărul cumpărătorilor au fost și austriaci.

Un negustor din Viena o obținut pentru 120.000 franci plus cheltuețile, un Kreuzer din Baden, eroare de culoare, din emisiunea din 1851. Timbrul acesta nu cotează în Franța de cât 40.000 fr. Trebuie să spunem însă că această cotă este cu totul aproximativă, căci figura asta nu

se vinde pe piață. Numai trei bucăți sunt cunoscute: una care e în posesiunea unui negustor parisian, a doua e expusă la muzeul din Berlin și în sfârșit aceea care a fost pusă în vânzare în colecția Ferrari.

Marele preț dobândit pe timbrul acesta dovedește că, alături de diamante, și de perle, marca postală a devenit o valoare internațională.

O marcă de 6 Kreuzer Austriacă, timbru de gazetă, cotată 3000 fr., a fost achiziționată de același negustor cu 10.000 fr. O altă marcă a fost adjudecată cu 9000 fr.

Mărcile belgiene au fost de asemenea foarte prețuite.

Mărcile ungurești din 1871 au depășit prețul catalogului și, totuși prețurile actuale sunt superioare valorii lor reale; figurile acestea și-au ridicat mult prețul în ultimii ani și raritatea lor nu merită nici un caz o atare progresiune.

Mărcile din Oldenburg au fost mai puțin favorizate deși ele sunt mai mult sau mai puțin rare.

În definitiv s'a constatat de pe urma acestei vânzări că în Franța cota timbrelor nu este exagerată iar prețurile sunt inferioare acelorale ale târgului mondial.

G. Orășianu

VIZITATI
Cinema „VLAICU”
 RULEAZA:
 FILMELE CELE MAI FRUMOASE
 SI INSTRUCTIVE

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

— Făcat, e vremea să debuteze; eram mai tânăr ca el când am intrat în carieră.

— Nu-l cred prea ambițios.

D. Brazier clătină din cap:

— Pentru cănu vrei d-ta să fie.

Dacă d-na de Gremilly avu o tresărire, ea nu se ridică de la inimă pe frunte. Își privi interlocutorul drept în față și cu un surâs fără mândrie stângace, îi zise:

— Pentru ce i-ai insufla ambiția?

— Ca să merite s'o aibă.

— Ai putea să-mi găsești astăzi o slujbă care să merite să te devotezi pentru ea?

— Da, e slujbă de bărbat.

D-na de Gremilly nu mai zâmbi, ci se porni pe râs de-a bine:

— O, filosof ce ești! Mai are vreme Filip; lasă-l să mai fie tânăr.

— Cred că e destul de tânăr.

D-na de Gremilly mișcă evantaliul ca spre a împrăștiia confuzia:

— Cred și eu.

Louise de Courlieu se apleca peste lojă, ca să nu audă și să nu fie nevoită să asculte; ea își făcea de lucru observând și numărând persoanele instalate la balcon.

D. Brazier careși avea scaunul lângă d-ne de Gremilly, găsind dialogul destul de amuzant, și-l apropie și mai mult:

— De ce nu-l însori?

Tonul întrebării, care nu era decât glumă, păru și mai incisiv. Frumoasa doamnă încruntă repede sprâncenile și ridică din umeri:

— Eu, să mă ocup de însurători?

— Sunt sigur că ai reuși.

Prietena lui strâmbă din nas și pentru înfața oară provocă pe acela care o săcăia:

— N'aș reuși nici chiar pentru mine!

— Pentru d-ta e altceva, — replică d. Brazier cu gravitate — cine ar fi vrednic de d-ta?

Era în curiozitatea acestui răspuns o dulce și umilă admonestare. La ce bun să respingi de mai înainte pe candidatul care nu se prezenta?

D-na de Gremilly simți admonestarea, îi păru rău că și-a atras-o și redevenind bună:

— Ai dreptate, mă voiu gândi la ce mi-ai spus și-ți voiu cere la timp sfatul.

— Sunt la porunca d-tale doamnă.

D-na de Gremilly mulțumită că s'a scuzat, redeveni iarăși agresivă.

— Răspunzi ca un om care ar cunoaște domeniul de măritat.

D. Brazier aruncă mai întâi o privire asupra fetei al cărei cap era aplecat peste lojă; dar un surâs negativ și ironic al mătușii puse brusc pe Louise afară din numărătoare. Diplomatul provocat, ripostă:

— Când vă veți hotări, doamnă, vă voiu da nume.

— Nu mie.

— Credeți că d. de Luzay...?

— Întreabă-l d-ta.

— Dacă mă autorizați...

— Cum, dacă te autorizez? ce vrei să zici?

D-na de Gremilly se supăra treptat, fără să înceteze însă de a zâmbi.

— Nu înlocuiești d-ta pe mama lui?

Evantaliul se grăbi iar să se pună în mișcare.

— Fără îndoială, dar Filip, ca de altfel și mă-sa și eu, nu simte graba unei căsătorii.

El fu accentuat ca să afirme autoritatea, posesia, și era așa de limpede și de categoric că sfida interpretările supărătoare. D. Brazier făcu haz de protestare, și nu avu nici o bănuială. Vru însă să fie caritabil cu Louise care nu da nici o atenție convorbirii lor și desemnând-o iarăși din ochi, zise încet:

— Până atunci dacă ai dori să începi cu ea, cunosc un tânăr...

D-na de Gremilly, încântată de întorsătura pe care o lua convorbirea, replică bucurată:

— Ții cu orice preț să-mi găsești casa?

— Nu în casă, ci în inimă aș vrea să fac gol.

Cuvintele acestea fură spuse cu o afectare de madrigal care n'ascundea cu desăvârșire sinceritatea.

D-na de Gremilly se simți iarăși incurcată ca să răspundă. Vorbăria decentă ce-i era familiară în orice împrejurare, o detesta pe da-

Pagina Copiilor

Are dreptate!

Copiii de azi

— *Mittelul s'a plictisit șezând atâta pe scaun, ia să fim în locul lui.*
— *Să nu încerci mămico, că n'ai să'ncapi.*

Grozavă invenție și lotoul ăsta... nu ne mai plictisesc părinții.

tă ce atingea un simțământ. Să ia în răs pretenția reală sau simulată a d-lui Brazier, ar fi fost să se ia singură în răs; s'o ia în serios ar fi însemnat să se aventureze într'o declarație precisă.

Din fericire, semnalul ridicării cortinei îi veni în ajutor și mulțumită că a ieșit din încercătură, întinse mâna vizitatorului ei, zicându-i.

— O să mai vorbim despre asta.

Despre ce rămânea să se mai vorbească? Despre Filip, sau despre golul din inimă? Ea n'a precizat nimic și de aceia și interlocuterul ei fu tot așa de vag:

— Când veți dori doamnă.

Ea nu îndrăzni să-i fixeze o întâlnire, ci se raulțumi să adauge:

Pe curând, nu este așa? pe curând!

Louise se inclină puțin ca să-și ia rămas bun de la vizitator. Dovedea că dacă nici n'ascultase nici n'auzise nimic, aceasta n'o împiedica să-și întoarcă la timp frumosul cap și spre loja ei și să salute la rândul ei pe acest excelent povătuitor, cu o expresie de recunoștință aproape iubitoare.

D. Brazier, ca să nu-i dea inima brânci să facă în aceeași seară o a doua vizită d-nei de Gremilly și ca să nu rămână la locu-i când n'ar îndrăzni să se ducă către loja care'l a-trăsese, ieși din teatru. Avea nevoie să se reculeagă, să descurce limpede ceia ce se pe trecea într'insul.

Pentru întâia oară, de și glumind, îndrăznise în seara aceasta mai mult ca ori când. Se credea stăpân de-a bine pe cultul său îndepărtat, răbdător, recules, și de o dată inima îi bătușe ca o inimă tânără. Și lucru ciudat, în cele câteva manifestări de cochetărie cari scăpaseră d-nei de Gremilly, simțise un suflu de tinerețe.

— Adică, sunt așa de tânăr? se întrebă el — să fie ea așa de ușor mișcat?

Și din deducție în deducție, n'ajunse să ghicească ce agita pe d-na de Gremilly; dar pricepu repede că în dauna înțelepciunii, a virtuții, a forței frumoasei văduve, ca și în dauna experienței și a rațiunii lui, devenea gelos ca un aspirant de 20 de ani, gelos de nepoată, de fiul de adopție, gelos de această maternitate care o făcea și mai fermecătoare.

Era așa de desăvârșit bărbat prin obiceiurile lui de cugetător, că se găsi omeneste naiv în fața acestei neașteptate bătăi a inimii și că, fără să micșoreze nimic din lealitatea lui, începu prin a-și spune sieși:

— Am să fac în folosul meu ceea ce mi-a imputat că vreau săfac; golul în inima ei. Se înșelă prin aceste mici obligațiuni maternale, așa cum și eu mă înșel prin rezerva mea. S'a despărțim de falșii ei copii. Filip, dacă n'are o iubită, trebuie să fie foarte inclinat să iubească și ea îl păzește prea mult. Nepoțica e încântătoare. Ar fi o dublă și excelentă acțiune aceea de a uni acești doi copii și totuși pare că unirea între ei nu e posibilă. Atunci îi voiu căpătui separat.

Admirabila femeie n'are să mă mustre multă vreme că m'am asociat la solitudinea ei și că am grăbit-o puțin. Am lucrat eu, ca diplomat, la căsătorii princiare, mult mai grele ca aceasta. Am să fac diplomație pe so-coteala mea de aci înainte și în aceasta, dacă e ceva egoism, e în schimb un bine pentru morală și ceva asigurător pentru fericirea tutulor Greul e să devii, cam fără voia lui, confidentul și sfătuitorul acestui domn Filip. Mă mir că protejatul unei femei așa de sincere și de deschise, stă așa de rezervat.

După cum se vede, cu o perfectă bună credință care e liniștea spiritelor superioare, d. Brazier punea la cale acest frumos complot, cedând mai mult instinctului a ceia ce rămăsese tânăr în el, decât rafinamentului experienței lui în naturile în cari seva este puter-

nică, munca scoarței nu se oprește nici odată și se formează în omul îmbătrânit ca și în arbore, umflături neașteptate și crăpături pe unde se văd apărând mugurii verzi și proaspeți.

Intr'un stert de ceas, iubirea acestui om grav, pe care n'o mai credea în stare să înflorească, înflorise. D-na de Gremilly nu-i spusese nimic pe care el să nu fi prevăzut și el nu răspunsese prin nici un argument pe care să nu'l fi cântărit mai întâi. Dar cu spusele acestea, de odată spiritul său își pierdea echilibrul și toate teoriile sale se clătinau. Găsise în femeia aceasta pe care o credeau, dacă nu înghețată, cel puțin de un calm inalterabil, o vioiciune de femeie ordinară, o palpitate neobicinuită. Ce putea să aibă, ca să fie așa de gata să se emoționeze?

Incapabil de fatuitate, d. Brazier nu-și atribuia nici un merit de fascinație; dar simțea un spor de iubire foarte real, pentru că se apropiase de obiectul iubit.

D-na de Gremilly venise la teatru așa cum se așază cineva la o masă de joc de cărți, ca să se distreze în silă și să-și uite gândurile și s'a trezit prinsă de friguri.

Pe dată ce cortina fu ridicată după plecarea d-lui Brazier, se adânci în gânduri și nu mai văzu nimic din ceea ce se petrecea pe scenă. Asculta cum bubue într'nsa începutul unei drame.

Ar fi vrut să cheme înapoi pe d. Brazier; se temea să nu fie trădat pe jumătate; dar băgă de seamă că d. Brazier nu s'a mai înepoiat la locul său. Să se fi supărat pe ea?... Nu cumva îi va fi vorbit așa ca să'l jicnească? Să fi fost din întâmplare numai, că chiar în seara aceasta, după ceia ce se petrecuse între ea și Filip, a pomenit el de insurătoarea amantului ei?...!

(Va urma)